

TỪ QUAN ĐIỂM CỦA HỒ CHÍ MINH VỀ ĐỜI SỐNG MỚI ĐẾN VIỆC XÂY DỰNG NẾP SỐNG VĂN MINH ĐÔ THỊ Ở THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH GIAI ĐOẠN HIỆN NAY

APPLYING HO CHI MINH'S VIEWPOINT ON NEW LIFE TO BUILDING UP CIVILIZED URBAN LIFESTYLE IN HO CHI MINH CITY IN THE CURRENT TIME

HUỲNH THỊ GẤM^(*) và NGUYỄN CÔNG LẬP^(**)

TÓM TẮT: Bài viết phân tích làm rõ sự vận dụng quan điểm của Hồ Chí Minh về đời sống mới của Đảng bộ, Chính quyền Thành phố Hồ Chí Minh vào việc xây dựng nếp sống văn minh đô thị phải lấy việc xây dựng con người mới là vấn đề có ý nghĩa chiến lược; xây dựng đội ngũ cán bộ lãnh đạo, quản lý chuyên nghiệp, vừa có đức vừa có tài, vừa có phong cách làm việc khoa học, ứng xử văn minh; phát huy vai trò của truyền thông trong việc tuyên truyền giáo dục, đẩy mạnh công cuộc xây dựng nếp sống văn minh đô thị.

Từ khóa: Hồ Chí Minh; đời sống mới; nếp sống văn minh đô thị; Thành phố Hồ Chí Minh.

ABSTRACT: The article analyzes the application of Ho Chi Minh's viewpoint on the new life of the Party Committee, the Ho Chi Minh City government in the building of a civilized urban lifestyle, which requires the construction of new people and this is the matter of strategic significance, and building a contingent of professional leadership and management staffs, both virtuous and talented.

Key words: Ho Chi Minh; new life; civilized urban lifestyle; Ho Chi Minh City.

1. ĐẶT VẤN ĐỀ

Sau khi thống nhất nước nhà, qua 45 năm xây dựng và phát triển đã khẳng định Thành phố Hồ Chí Minh trở thành đô thị lớn nhất nước với nhiều thành tựu với tính tiên phong, sáng tạo trên nhiều lĩnh vực, luôn xứng đáng với thành phố mang tên Chủ tịch Hồ Chí Minh kính yêu. Vấn đề xây dựng nếp sống văn minh đô thị luôn được Đảng bộ, Chính quyền thành phố xác định là một trong những nhiệm vụ chính trị, xã hội quan trọng hàng đầu, là mục tiêu vươn tới ở hiện tại và trong tương lai. Năm 2020 Thành phố Hồ Chí Minh xác định chủ đề: năm đẩy mạnh hoạt động văn hóa và xây dựng nếp sống văn minh đô thị. Những chuyển biến tích cực, nhanh chóng, ngày càng hiện đại

trong việc xây dựng nếp sống văn minh đô thị của thành phố giai đoạn hiện nay phản ánh rõ ràng, chân thực việc học tập và làm theo di huấn của Chủ tịch Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới của Đảng bộ, Chính quyền và nhân dân thành phố.

2. NỘI DUNG

2.1. Quan điểm của Hồ Chí Minh về đời sống mới

Hồ Chí Minh rất quan tâm đến việc xây dựng đời sống mới sau ngày đất nước được độc lập vì lúc ấy xã hội còn nhiều biểu hiện lạc hậu, lè thối, sinh hoạt mang dấu ấn của một đất nước bị nô lệ, nghèo nàn, kém phát triển. Khi nước nhà được độc lập, tự do, việc giáo dục, vận động cán bộ, nhân dân sống tốt hơn, tích cực, vui mạnh, khoa học, “cần, kiệm, liêm,

(*) PGS.TS. Học viện Chính trị Khu vực II, huynhthigam60@gmail.com

(**) TS. Học viện Chính trị Khu vực II, conglap82@gmail.com, Mã số: TCKH27-22-2021

chính"... là việc làm rất quan trọng và cần thiết để xây dựng một chế độ xã hội mới ưu việt, tiến bộ, văn minh và tiên tiến.

Khi đưa ra cách định nghĩa về đời sống mới, Hồ Chí Minh cho rằng: *"Đời sống mới không phải cái gì cũ cũng bỏ hết, không phải cái gì cũng làm mới. Cái gì cũ mà xấu, thì phải bỏ. Thí dụ: ta phải bỏ hết tính lười biếng, tham lam. Cái gì cũ mà không xấu, nhưng phiền phức thì phải sửa đổi cho hợp lý. Ví dụ: đơm cúng, cưới hỏi quá xa xỉ, ta phải giảm bớt đi. Cái gì cũ mà tốt, thì phải phát triển thêm. Ví dụ: Ta phải tương thân tương ái, tận trung với nước, tận hiếu với dân hơn khi trước. Cái gì hay, thì ta phải làm. Ví dụ: Ăn ở cho hợp vệ sinh, làm việc cho có ngăn nắp. Làm thế nào cho đời sống nhân dân ta, vật chất được đầy đủ hơn, tinh thần được vui mạnh hơn. Đó là mục đích của đời sống mới"* [3, tr.113]. Phương châm xây dựng đời sống mới chính là sửa đổi những việc rất cần thiết, phổ thông, thường ngày của mọi người nhằm xây dựng đạo đức mới, lối sống mới và nếp sống mới vì đó là một công việc quan trọng.

Chủ tịch Hồ Chí Minh cho rằng, quá trình xây dựng đời sống mới phải làm cho lối sống mới dần trở thành thói quen của mỗi người, thành phong tục, tập quán của cả cộng đồng, trong phạm vi một địa phương hay mở rộng ra cả nước, gọi là nếp sống mới hay nếp sống văn minh. Nếp sống mới mà nhân dân xây dựng cần có sự kế thừa những giá trị tốt đẹp của truyền thống dân tộc: "Sốt sáng yêu Tổ quốc", "việc gì lợi cho nước phải ra sức làm. Việc gì hại đến nước phải hết sức tránh", "sắn lòng công ích", "thành thực, thân ái, sắn lòng giúp đỡ", "ham học", "càng học càng tiến bộ", "yêu nước, thương nòi",..., phải biết cải tạo, phát huy những phong tục tập quán cũ mà tốt, bổ sung những cái mới, tiến bộ mà trước đó chưa có. Người yêu cầu phải nghiêm khắc phê phán và chống những thói hư tật xấu của xã hội cũ để lại như thói lười biếng, tham ô, lãng phí, quan liêu [7].

Theo Hồ Chí Minh, đời sống mới bao gồm đời sống mới riêng cho từng người và đời sống mới cho cả cộng đồng, tập thể. Người nêu lên bốn phạm, trách nhiệm khi tham gia xây dựng đời sống mới của mỗi người, mỗi cơ quan, đơn vị thể hiện trên năm phương diện: cách ăn, cách mặc, cách ở, cách đi lại, cách làm việc và cách ứng xử với tinh thần cốt lõi là thực hành "cần, kiệm, liêm, chính"; nếu không làm được như vậy, thì dễ trở nên hủ bại, biến thành sâu mọt của dân. Phải yêu Tổ quốc, quan tâm đến lợi ích chung, không kiêu căng, không nịnh hót, không tham lam, không bủn xỉn.

Trong cách ăn và cách mặc, thiết thực và cụ thể, Hồ Chí Minh yêu cầu *"cách ăn mặc phải sạch sẽ, giản đơn, chất phác, chớ lượt lượt, xa xỉ, lòe loẹt"* [3, tr.117]. Hồ Chí Minh không chỉ thể hiện quan điểm tiết kiệm, giản dị và sạch sẽ trong cách ăn mặc cho người dân, quan trọng hơn, Người đã hành động và hành động trước sau như một ở chính cuộc sống đời thường của mình để nêu gương và gửi lại cho đời sau. Trong suốt cuộc đời vì nước, vì dân, dù ở bất kỳ cương vị nào, người vẫn giữ nếp sống giản dị và tiết kiệm đã trở thành điểm nổi bật trong phong cách, đạo đức của Người. Hồ Chí Minh nói: *"Người ta ai cũng muốn ăn ngon mặc đẹp, nhưng muốn phải cho thời đúng hoàn cảnh. Trong lúc nhân dân ta còn thiếu thốn mà một người nào đó muốn riêng hưởng ăn ngon mặc đẹp, như vậy là không có đạo đức"* [5, tr.589]. Ngoài ra, Người còn khẳng định: *"Ở đời ai chẳng thích ăn ngon, mặc đẹp, nhưng nếu miếng ngon đó lại đánh đổi bằng sự mệt nhọc, phiền hà của người khác thì không nên"* [5, tr.590].

Bàn về cách ở, đi lại, đặc biệt về chỗ ở, Hồ Chí Minh yêu cầu phải sạch sẽ, gọn gàng, ngăn nắp, gần gũi với thiên nhiên. Để bảo vệ sức khỏe cho mỗi người dân, Người nhấn mạnh: *"Đường sá phải sạch sẽ. Áo tắm giặt, giếng nước uống phải phân biệt và sắn sóc cẩn thận"* [3, tr.119]. Ngoài ra, Hồ Chí Minh cũng yêu cầu mỗi cán bộ, đảng viên phải thường xuyên

rèn luyện để có được tác phong sinh hoạt giản dị, lành mạnh, trong sạch. Những tư tưởng, đạo đức cách mạng cao đẹp phải biến thành những thói quen trong cuộc sống của mỗi người.

Trong xây dựng đời sống mới, Hồ Chí Minh đặc biệt quan tâm về cách làm việc. Người yêu cầu tác phong làm việc phải đúng giờ, vừa khẩn trương, nhanh chóng, vừa phải chu đáo. Quý trọng thời giờ, nên Người nhắc: *“của cải nếu hết có thể làm thêm. Giờ đã qua rồi, không bao giờ kéo nó trở lại được. Có ai kéo lại ngày hôm qua được không?”* [4, tr.637]. Người còn khuyên khi làm việc thì việc ngày nào, nên làm xong ngày ấy, chớ để chờ ngày mai, đã làm việc thì phải tận tâm, tận lực, làm việc trên tinh thần trách nhiệm cao nhất, tránh tình trạng lười biếng, cần tận dụng triệt để thời gian rảnh rỗi. Trong công việc cần giải quyết nhanh chóng, gọn gàng để tiết kiệm thời gian, giản dị và tiết kiệm từ cái nhỏ đến cái to, từ cái của riêng đến cái của chung. Theo Hồ Chí Minh làm việc gì cũng thường có chương trình, kế hoạch, từ lớn đến nhỏ, từ dài hạn, trung hạn đến ngắn hạn, từ tháng, tuần đến ngày, giờ,... Vì làm việc có kế hoạch khoa học, nên dù bận trăm công, nghìn việc của Đảng và Nhà nước, Người lúc nào cũng ung dung, tự tại, vẫn có thời giờ học tập, đọc sách, xem văn nghệ, đi xuống địa phương,... Theo Người, trong việc đặt kế hoạch không nên tham lam, phải thiết thực, vừa sức, từ thấp đến cao, chớ làm kế hoạch đẹp mắt, to tát, kể hàng triệu, nhưng không thực hiện được. Trong khi thực hiện kế hoạch phải siêng năng, có ngăn nắp, có tinh thần trách nhiệm, đã làm việc gì thì phải *“làm cho kỳ được, làm đến nơi đến chốn. Chớ làm dối”*.

Trong cách ứng xử, Hồ Chí Minh chủ trương xây dựng lối sống có chuẩn mực cho từ lời ăn, tiếng nói hằng ngày đến cách hành xử, cử chỉ, cách thể hiện với mọi người xung quanh. Theo Hồ Chí Minh, trong ứng xử phải khiêm tốn, nhã nhặn, lịch thiệp. Trong các cuộc tiếp xúc, Người luôn khiêm tốn, không bao giờ

đặt mình cao hơn người khác, mà trái lại, luôn hòa nhã, quan tâm chu đáo đến những người có mặt, nhất là với các cụ già, trẻ em, phụ nữ, người lao động. Chân tình, nồng hậu, niềm nở, tự nhiên cũng là đòi hỏi của Hồ Chí Minh trong cách ứng xử. Khi gặp gỡ mọi người, với những cử chỉ thân mật, lời thăm hỏi chân tình, Người tạo nên bầu không khí thân mật, thoải mái, thân thiết như trong một gia đình. Sự ân cần, nồng hậu, xóa bỏ mọi nghi thức, bằng tình cảm chân thực, tự nhiên của Hồ Chí Minh đã tạo nên một tình cảm đặc biệt đã đi vào trái tim con người. Đó là sự thể hiện nét nổi bật trong phong cách ứng xử của những nhà văn hóa lớn. Vui vẻ, hòa nhã, xóa nhòa mọi khoảng cách trong cách ứng xử cũng góp phần xây dựng thành công đời sống mới. Trong các hoạt động giao tiếp, ứng xử với mọi người, Hồ Chí Minh luôn xuất hiện với thái độ vui vẻ cùng với sự hóm hỉnh, hài hước, đã xóa đi mọi khoảng cách, tạo không khí chan hòa, gần gũi giữa lãnh tụ với quần chúng...

Để người dân nhận thức và thực hành đời sống mới, Hồ Chí Minh luôn chú trọng công tác thông tin tuyên truyền, mà trước hết là *“phải tuyên truyền, giải thích và làm gương”* để *“mọi người hiểu đời sống mới có ích thế nào, cách thi hành đời sống mới thế nào”*, để *“người ta vui lòng làm, chứ không có quyền ép người ta”*. Trong quá trình tuyên truyền phải *“hăng hái, bền gan, chịu khó, đồng thời phải cẩn thận, khôn khéo, mềm mỏng”* [3, tr.127]. Cán bộ, đảng viên làm công tác vận động quần chúng nhân dân xây dựng đời sống mới phải *“trong sạch, công bình, thảo việc, có thể làm gương cho dân làng; có thể hy sinh lợi ích riêng cho lợi ích chung”* vì *“trong nước Việt Nam, dân có quyền lựa chọn những cán bộ như thế”* [3, tr.120].

Để xây dựng đời sống mới trở thành phong trào và thực hành khắp cả nước, mỗi cán bộ từ làng đến tỉnh và kỳ phải *“định kế hoạch cho thích hợp với địa phương mình”*. Hồ Chí Minh yêu cầu: mỗi cá nhân, cơ quan, địa phương, đơn vị đều phải xây dựng kế hoạch tuyên truyền,

mục tiêu tuyên truyền, nội dung tuyên truyền thiết thực, phù hợp với điều kiện cụ thể của địa phương mình theo nguyên tắc “trên thuận, dưới hòa, không thiên tư, thiên ái”. Khi từ Trung ương xuống địa phương cùng “*đồng tâm mà làm, quyết tâm mà làm thì đời sống mới nhất định thực hiện được*” nhằm “*xây dựng một nước Việt Nam phú cường*”, “*nước Việt Nam ta trở nên một nước văn minh*” [3, tr.128].

2.2. Xây dựng nếp sống văn minh đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn hiện nay

Quan điểm của Hồ Chí Minh về đời sống mới đến nay vẫn còn nguyên giá trị đối với sự nghiệp đẩy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước nói chung và xây dựng nếp sống văn minh đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng. Thực hiện di huấn của Người về xây dựng đời sống mới, ngay khi thống nhất đất nước đến nay, Đảng bộ, chính quyền và nhân dân thành phố qua các thời kỳ luôn chú trọng thực hiện nhiều nhiệm vụ quan trọng, thường xuyên, vừa cơ bản vừa lâu dài đó là phát triển kinh tế, xã hội gắn liền với xây dựng văn hóa, con người Thành phố Hồ Chí Minh theo định hướng giá trị “Văn minh - Lịch sự - Nhân ái - Nghĩa tình”. Với tinh thần đó, mọi chủ trương về quá trình xây dựng đô thị thông minh phải luôn gắn liền với việc bồi dưỡng, vun đắp nếp sống văn minh đô thị hiện đại, mang đậm dấu ấn đặc trưng của thành phố sao cho văn hoá, văn minh đô thị thực sự là nền tảng, động lực cho sự phát triển bền vững của thành phố trong hiện tại và tương lai.

Quá trình xây dựng nếp sống văn minh đô thị hiện đại tại Thành phố Hồ Chí Minh đang gặp những khó khăn, thách thức lớn khi phải giải quyết những xung đột gay gắt giữa thói quen ứng xử cũ và mới, truyền thống và hiện đại, lạc hậu và tiến bộ, đây là cú sốc văn hóa mạnh mẽ mang tính hiển nhiên đối với bất kỳ cuộc cách mạng đô thị nào. Đương nhiên quá trình chuyển động đó chậm hay nhanh, trì trệ hay tích cực còn tùy thuộc ở năng lực của cả hệ

thống chính trị, trước hết là các nhà hoạch định chiến lược và quản lý đô thị.

Cuộc cách mạng xây dựng nếp sống văn minh đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh được Đảng bộ và chính quyền thành phố xác định là nhiệm vụ quan trọng. Đặc biệt, quyết định số 311/QĐ-UBND ngày 21-01-2009 về kế hoạch thực hiện “Năm 2009 - năm thực hiện nếp sống văn minh đô thị”, thành phố tập trung thực hiện 03 nội dung trọng tâm: chấp hành pháp luật về trật tự, an toàn, giao thông; giữ gìn vệ sinh, bảo vệ môi trường và xây dựng ý thức giao tiếp - ứng xử văn minh nơi công cộng. Có thể khẳng định, năm 2009 đánh dấu bước ngoặt tạo tiền đề, nền tảng ban đầu về thiết chế, chính sách, tổ chức lực lượng, huy động nguồn tài chính, xây dựng cơ sở vật chất, phương thức tuyên truyền để sang năm 2010 thành phố mở rộng và nâng cấp những kết quả đạt được về xây dựng nếp sống văn minh đô thị cao hơn một bước về chất với chủ đề “Năm 2010 - năm nếp sống văn minh - mỹ quan đô thị”.

Đánh giá kết quả thực hiện quyết định số 311/QĐ-UBND về xây dựng nếp sống văn minh đô thị (2009-2012), nhà đô thị học Nguyễn Minh Hòa, tác giả Đề án “Xây dựng nếp sống văn minh và mỹ quan đô thị” Hội đồng Nhân dân và Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh cho rằng, cuộc vận động văn minh đô thị đã tạo ra sự chuyển biến trong nhận thức, thành công phần nào trong công tác tổ chức thực hiện, huy động nguồn lực, phát huy sáng kiến cộng đồng... Các hẻm phố, ngõ ở khu dân cư đã trở nên sạch sẽ, trật tự và ngăn nắp hơn, ý thức xây dựng cộng đồng tốt hơn... Đây mới chỉ là những kết quả ban đầu, thành tích mang lại chủ yếu từ các phong trào vận động, nhiều thành tích đạt được còn là bề nổi, tinh thần của cuộc vận động chưa thấm sâu vào trong đời sống tinh thần của mỗi người dân để trở thành thái độ, thói quen hành động thường trực hằng ngày. Từ góc nhìn đô thị học và quản lý đô thị, ông chỉ ra 04 lý do khách quan dẫn

đến cuộc vận động xây dựng nếp sống văn minh đô thị tại Thành phố Hồ Chí Minh chưa đạt được kết quả như mong đợi: 1) Thành phố có diện tích quá lớn và dân số quá đông nên mức đầu tư cho cơ sở vật chất phục vụ cho công cuộc xây dựng đời sống văn minh đô thị là vô cùng lớn, trong khi kinh phí của thành phố còn nhiều hạn chế; 2) Thành phố là cực nam châm khổng lồ thu hút người nhập cư, lao động tự do, người vắng lai, du khách quốc nội và quốc ngoại. Họ chính là đối tượng thường xuyên gây ra mất mỹ quan, mất trật tự ở thành phố; 3) Thành phố vẫn đang trong quá trình chỉnh trang như cải tạo kênh rạch, làm mới hệ thống cấp thoát nước, nâng cấp vỉa hè, làm lại hệ thống thông tin, làm lại lưới điện nhưng do kéo dài quá lâu ảnh hưởng lớn việc thực hiện vận động các hành vi văn minh; 4) Một đặc trưng nổi trội của thành phố là nhà buôn bán mặt tiền sử dụng luôn phần vỉa hè đã có từ hơn 100 năm nay nên trở thành thói quen khó thay đổi, điều này tác động mạnh mẽ đến cảnh quan môi trường, vệ sinh và trật tự đô thị, tình trạng kẹt xe kéo dài, khó khắc phục vì xe máy vẫn là phương tiện chính của người dân [2].

Hiện nay, những khó khăn, thách thức không nhỏ đặt ra cho thành phố trong quá trình phát triển kinh tế, xã hội nói chung và quá trình xây dựng nếp sống văn minh đô thị nói riêng vẫn còn, thậm chí có phần gia tăng áp lực hơn trước, nhất là vấn đề gia tăng dân số cơ học nhiều nhất cả nước. Sự gia tăng dân số cơ học có tác động tích cực là bổ sung nguồn nhân lực đa dạng cho thành phố, nhưng mặt trái mang lại cũng rất lớn, đó là những lao động nhập cư “mang theo và duy trì” những thói quen, lề lối cũ chưa phù hợp với lối sống, nếp sống văn minh đô thị, không phù hợp với quy định của nhà nước về quản lý đô thị; sức ép việc cung ứng các dịch vụ xã hội cơ bản luôn là vấn đề nan giải hàng đầu đối thành phố.

Để khắc phục những khó khăn, thách thức nêu trên thành phố cần tập trung các nguồn lực

để tăng tốc hơn trong việc thực hiện mục tiêu xây dựng văn minh đô thị hiện đại, thành phố thông minh trên nền tảng giá trị cốt lõi là văn hóa, con người Thành phố Hồ Chí Minh năng động, sáng tạo, linh hoạt, bao dung, nghĩa tình. Thành phố cần xây dựng những giá trị văn hoá, tiêu chí văn minh sao cho vừa phù hợp với đặc trưng bản sắc dân tộc, vừa mang yếu tố thời đại cho quá trình xây dựng nếp sống văn minh đô thị hiện đại, thành phố thông minh. Báo cáo Chính trị Đại hội đại biểu Đảng bộ Thành phố lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025 xác định chủ đề: *“Nâng cao trách nhiệm nêu gương và năng lực lãnh đạo của Đảng bộ, xứng đáng với niềm tin của nhân dân; phát huy truyền thống đoàn kết, năng động, sáng tạo, tình nghĩa, phát huy hiệu quả mọi nguồn lực và tận dụng thời cơ cuộc cách mạng công nghiệp lần thứ tư; giữ vững ổn định chính trị - xã hội, xây dựng thành phố thông minh, phát triển nhanh, bền vững, vì cả nước, cùng cả nước, vì hạnh phúc của nhân dân”* [8, tr.1].

Trong những năm tiếp theo, để hiện thực hóa mục tiêu chiến lược về xây dựng nếp sống văn minh đô thị và thành phố thông minh, phát triển nhanh và bền vững gắn với phát triển văn hóa, xã hội và con người, vì hạnh phúc của nhân dân, Đảng bộ và chính quyền thành phố cần tiếp tục thực hiện nhất quán di huấn của Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới. Thành phố cần nêu cao trách nhiệm “trồng người” nhằm tạo ra nguồn nhân lực chất lượng cao đóng vai trò vừa là động lực, vừa là mục tiêu của quá trình xây dựng nếp sống văn minh đô thị. Liên quan đến vấn đề này và trong giới hạn của nội dung nghiên cứu, chúng tôi đưa ra một số định hướng nội dung xây dựng nếp sống văn minh đô thị ở Thành phố Hồ Chí Minh giai đoạn hiện nay theo quan điểm Hồ Chí Minh về xây dựng đời sống mới như sau:

Thứ nhất, xây dựng nếp sống văn minh đô thị thành phố phải lấy việc xây dựng con người mới, xây dựng người công dân là vấn đề có ý nghĩa chiến lược, chú trọng giáo dục ý thức xây

dựng văn minh đô thị từ gốc. Trong xây dựng nếp sống văn minh đô thị, việc giáo dục ý thức cho con người, cho công dân từ gốc tức là phải bắt đầu từ giáo dục mầm non đến giáo dục phổ thông và đại học cần đặc biệt coi trọng thông qua việc lồng ghép vào chương trình giáo dục nhằm nâng cao ý thức trách nhiệm giữ gìn và chung tay xây dựng văn minh đô thị vững chắc. Thành phố cần xác định đây là nhiệm vụ mang tính chiến lược, lâu dài, thường xuyên, liên tục nên cần có sự kiên trì, thận trọng, đảm bảo chất lượng và tính hiệu quả, tránh tình trạng “đánh trống bỏ dùi”, những biểu hiện mang tính hình thức, chạy theo phong trào. Kinh nghiệm các nước có nền văn minh đô thị tiên tiến trong khu vực như Nhật Bản, Hàn Quốc, Hồng Kông hay Singapore cho thấy sự kiên trì lâu dài với mục tiêu chiến lược trong việc triển khai chương trình giáo dục công dân để tạo thành lối sống, nề nếp văn minh đô thị cho thị dân. Các nước này đặc biệt chú trọng mục tiêu giáo dục cho học sinh, sinh viên và người dân để “gieo trồng” thói quen về tôn trọng trật tự giao thông, vệ sinh công cộng, bảo vệ môi trường,... Cách giáo dục nếp sống văn minh đô thị từ gốc của các nước đáng để Thành phố Hồ Chí Minh tham khảo, học tập và vận dụng [1].

Thứ hai, xây dựng đội ngũ cán bộ, đảng viên, công chức, viên chức, cán bộ lãnh đạo, quản lý chuyên nghiệp, vừa có đức vừa có tài, vừa có phong cách làm việc khoa học, ứng xử văn minh. Năm 2019, với chủ đề “Năm đột phá cải cách hành chính và thực hiện Nghị quyết 54 của Quốc hội”, Thành phố Hồ Chí Minh đặc biệt chú trọng đến công tác cán bộ, lấy yếu tố con người làm trọng tâm nhằm thực hiện đột phá trong cải cách, gắn với việc sắp xếp tinh gọn bộ máy, cơ chế phân cấp, ủy quyền và lấy thu nhập tăng thêm cho đội ngũ cán bộ, công chức, viên chức làm động lực thúc đẩy. Trong năm 2020, thành phố tiếp tục triển khai 07 nhóm giải pháp để phát triển kinh tế - xã hội, đồng thời, tập trung 09 nhóm giải pháp nhằm

thực hiện chủ đề “Năm đẩy mạnh hoạt động văn hóa và xây dựng nếp sống văn minh đô thị”, trong đó đặc biệt đề cao trách nhiệm của người đứng đầu. Do đó, người cán bộ dù ở bất kỳ vị trí nào cũng phải giữ được tín tâm, tức là giàu bản lĩnh chính trị và năng lực lãnh đạo, luôn nêu cao tinh thần trách nhiệm, tận tâm, công tâm và phải nêu gương khi thực hiện chức trách công việc được giao trong xây dựng văn hóa, văn minh đô thị. Hồ Chí Minh luôn nhắc nhở trong xây dựng đời sống mới “Đảng viên đi trước, làng nước theo sau”, cán bộ phải nêu gương tốt cho quần chúng noi theo, khi đó mới đạt được dân tâm vững chắc. Quan điểm này có giá trị thiết thực đối với cán bộ công chức, viên chức nói chung ở vị trí lãnh đạo, quản lý nói riêng. Vì xét đến cùng, các phong trào vận động xây dựng nếp sống văn minh đô thị đều là hành động xã hội của cá nhân và cộng đồng, do vậy, cá nhân và cộng đồng không phân biệt giai cấp, tầng lớp, địa vị xã hội, giàu nghèo, tất cả đều phải tham gia và thực hiện đúng quy định của pháp luật. Vấn đề ở chỗ, cán bộ lãnh đạo và quản lý phải luôn nhận thức được vai trò nêu gương của mình trong việc hình thành và duy trì những thói quen tốt cho nếp sống văn minh đô thị.

Thứ ba, phát huy vai trò của truyền thông trong việc tuyên truyền giáo dục, đẩy mạnh công cuộc xây dựng nếp sống văn minh đô thị. Trong xây dựng đời sống mới, Hồ Chí Minh không chỉ chú trọng biện pháp nêu gương mà còn đặc biệt quan tâm công tác thông tin tuyên truyền. Người phụ trách công tác truyền thông phải thạo việc, hăng hái, chịu khó, trong sạch, khôn khéo, công bình. Với chủ đề năm 2020 “Năm đẩy mạnh hoạt động văn hóa và xây dựng nếp sống văn minh đô thị” và Báo cáo Chính trị Đại hội đại biểu Đảng bộ lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025 của Thành phố Hồ Chí Minh, thì việc đẩy mạnh công tác truyền thông sẽ góp phần thiết thực vào việc nâng cao ý thức công dân trong xây dựng nếp sống văn minh đô

thị hiện đại, để mọi người dân biết cách thi hành nếp sống văn minh, để họ tự giác và vui lòng thực hiện. Công tác tuyên truyền, giáo dục phải tiếp tục lồng ghép hoạt động xây dựng nếp sống văn minh với nhiều chương trình, ví như “Khu phố văn hóa”, “Toàn dân đoàn kết xây dựng gia đình văn hóa”, “Xây dựng gia đình văn hóa”... Tại Thành phố Hồ Chí Minh, các cuộc vận động luôn theo hướng bắt đầu từ cộng đồng dân cư như khu phố, tổ dân phố, khu chung cư. Công tác truyền thông, vận động nhân dân về xây dựng nếp sống văn minh đô thị cần chú ý hơn đến vai trò, chức năng của hộ gia đình và những biến đổi văn hóa trong bối cảnh hội nhập hiện nay. Trong cơ chế hội nhập và phát triển kinh tế thị trường, dù gia đình có những biến đổi về quy mô, cơ cấu, tính chất giữa gia đình truyền thống và gia đình hiện đại, nhưng gia đình vẫn là nơi giáo dục con người, giáo dục công dân căn bản nhất. Việc vận động người dân nơi các tổ dân phố, khu phố gắn với từng hộ gia đình ngày càng quan trọng đối với việc hình thành và xây dựng nếp sống văn minh nơi đô thị. Chỉ trên cơ sở tăng cường ứng dụng và cải tiến công nghệ thông tin mới góp phần tăng cường sự kết nối giữa chủ thể quản lý các

cấp và người dân, phối hợp, nâng cao ý thức trách nhiệm xã hội trong việc chung tay, chung sức xây dựng văn hóa, nếp sống văn minh đô thị trong bối cảnh cách mạng công nghiệp lần thứ tư, tất cả vì hạnh phúc của mỗi người dân sống trên địa bàn thành phố.

3. KẾT LUẬN

Quan điểm của Chủ tịch Hồ Chí Minh về đời sống mới vừa bao quát vừa cụ thể, vừa có tầm chiến lược lâu dài, vừa thiết thực cho công cuộc xây dựng, kiến thiết, phát triển đất nước, xây dựng con người, nâng cao trách nhiệm công dân. Những quan điểm đó không chỉ có giá trị đương thời mà luôn có giá trị, định hướng cho hiện tại và tương lai. Tiếp tục vận dụng một cách sáng tạo, phù hợp quan điểm trên sẽ giúp cho đất nước ta nói chung, Thành phố Hồ Chí Minh nói riêng ngày một phát triển bền vững, văn minh, tiến bộ. Với quyết tâm chính trị cao của toàn hệ thống chính trị, sự đồng thuận và nỗ lực lớn của người dân, thành phố sẽ sớm đạt được các mục tiêu phát triển, nhất là xây dựng ngày càng hoàn thiện một đô thị văn minh có tầm cỡ trong khu vực và trên thế giới, xứng danh thành phố mang tên Chủ tịch Hồ Chí Minh.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Lê Thị Trúc Anh (2020), *Thành phố Hồ Chí Minh xây dựng nếp sống văn minh đô thị theo tư tưởng Hồ Chí Minh về văn hóa*, Kỷ yếu Hội thảo khoa học “Tư tưởng Hồ Chí Minh trong xây dựng và phát triển Thành phố Hồ Chí Minh” do Học viện cán bộ Thành phố Hồ Chí Minh kết hợp với Bảo tàng Hồ Chí Minh chi nhánh Thành phố Hồ Chí Minh thực hiện.
- [2] Nguyễn Minh Hòa (2012), Đề án “Xây dựng nếp sống văn minh và mỹ quan đô thị” cho Hội đồng Nhân dân và Ủy ban Nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh.
- [3] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 5, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [4] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 6, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [5] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 10, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [6] Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, tập 15, Nxb Chính trị Quốc gia - Sự thật, Hà Nội.
- [7] Văn Thị Thanh Mai (2017), *Xây dựng “Đời sống mới” theo tư tưởng Hồ Chí Minh*, Tạp chí Tuyên giáo Trung ương điện tử.
- [8] Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh (2020), *Báo cáo Chính trị Đại hội đại biểu Đảng bộ lần thứ XI, nhiệm kỳ 2020-2025*.

Ngày nhận bài: 07-5-2021. Ngày biên tập xong: 10-5-2021. Duyệt đăng: 20-5-2021